

Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen
Christina Björkman, Karin Fagéus, Lukas
Huoman

2021-03-03

Dnr AN 2021-37
Dnr BIN 2021-139
Dnr KS 2021-95

Arbetsmarknadsnämnden
Bildningsnämnden

Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2), yttrande till Justitiedepartementet

Förslag till arbetsmarknadsnämndens beslut

1. Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningens förslag tillstyrks.

Förslag till bildningsnämndens beslut

1. Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningens förslag tillstyrks.

Förslag till kommunstyrelsens beslut

1. Yttrande lämnas enligt Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut.

Ärende

Linköpings kommun har av Justitiedepartementet inbjudits att lämna synpunkter på remissen Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2). I betänkande föreslås att det ska införas krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för förvärv av svenskt medborgarskap. Kunskaperna föreslås kunna visas på olika sätt. Ett sätt föreslås vara genom godkänt resultat på ett särskilt framtaget prov i svenska och samhällskunskap (medborgarskapsprovet), men det ska också vara möjligt att visa kunskaper på andra sätt. Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2025. Syftet med kravet är att stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle.

Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår att Linköpings kommun ställer sig positiv till innehållet i remissen. Linköpings kommun ser positivt på att det ställs höga krav då tanken är att åtgärderna skall stimulera till ökat intresse för studier. Linköpings kommun lämnar följande kompletterande synpunkter till Justitiedepartementet:

- Kravet på språkliga kunskaper motsvarande godkänt betyg från kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) i kurs D, godkänt betyg i svenska eller svenska som andra språk från

grundskolans åk 9 kan vara svårt att klara för personer med kort utbildningsbakgrund. Linköpings kommun ser dock positivt på att det ställs höga krav och ser gärna att fler elever läser sfi.

- Den myndighet som kommer att ansvara för att ta fram Medborgarskapsboken bör också ha ansvaret för den litteratur ("Om Sverige") som används inom samhällsorienteringen. Detta för att säkerställa att dessa bygger på varandra.
- Samhällskunskapsdelen inom medborgarskapsprovet är omfattande och ställer höga kunskapskrav.
- Det är viktigt att belysa statens ansvar i etableringsprocessen. Uppdraget att verka för individernas praktiska erfarenheter under etableringstiden ligger hos Arbetsförmedlingen.
- Som arbetsgivare ser Linköpings kommun att kunskaper i svenska är en av de avgörande faktorerna för introduktion på arbetsmarknaden. Detta är särskilt viktigt i de yrkesområden där utbildningströskeln är lägre och där det finns fler introduktionsjobb, såsom inom vård- och omsorgssektorn.
- Varje individ som har för avsikt att stanna i Sverige och bli svensk medborgare bör få en upprättad plan för hur det går till. Processen att inhämta kunskaper i svenska och samhällskunskap bör starta tidigt.
- Erfarenheter har visat att nuvarande utbildningsvägar via sfi inte är tillräckligt för alla, utan behöver kompletteras med bl.a. praktik på arbetsplatser för att träna språket och få ta del av det svenska samhället och kulturen.
- Även arbetsplatserna behöver ge stöd. Inom flera verksamheter inom vård och omsorg finns så kallade språkbud som har ett tydligt uppdrag att inte bara hjälpa till språkligt utan också lotsa i kulturella och etiska frågor.

Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår att yttrande lämnas enligt Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut.

Beslutsunderlag:

Tjänsteskrivelse – Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2), yttrande till Justitiedepartementet, 2021-03-03

Bilaga – Yttrande

Bakgrund

Regeringen beslutade vid regeringssammanträdet den 24 oktober 2019 att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag som innebär att godkänt prov i svenska och i grundläggande samhällskunskap ska vara ett krav för medborgarskap i Sverige (dir. 2019:70). Utredningen har överlämnat ett delbetänkande Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2). De återstående frågor som omfattas av utredningens uppdrag kommer att behandlas i utredningens slutbetänkande som ska redovisas senast den 1 juli 2021 (dir. 2020:130).

Utredningen som legat till grund för delbetänkandet har haft följande uppdrag:

1. Lämna förslag som innebär att godkänt prov i svenska och i grundläggande samhällskunskap ska vara ett krav för medborgarskap i Sverige,
2. Se över vissa andra frågor om förvärv och förlust av medborgarskap (dessa andra frågor redovisas dock inte i detta delbetänkande),
3. Föreslå ett system för språk- och samhällskunskapskrav som är rättssäkert, kostnadseffektivt och rättvist samt då särskilt beakta de jämställdhetspolitiska målen och vikten av att ge lika goda förutsättningar för integration för kvinnor och män,
4. Utreda i vilken utsträckning det är lämpligt med undantag från kravet på kunskaper i språk- och samhällskunskap för t.ex. barn, statslösa personer som är födda i Sverige, nordiska medborgare samt personer med funktionsnedsättning och personer som av andra skäl har betydande svårigheter att visa tillräcklig kunskap,
5. Utreda och lämna förslag om utformningen och bedömningen av prov, om vem som ska arrangera utbildningar och prov och om möjligheter att göra om provet och överklaga provresultat, och
6. Så långt som möjligt utnyttja befintliga system för undervisning och examination i svenska och samhällskunskap samt analysera förslagets konsekvenser när det gäller behovet av lärare och examinatorer.

Slutsatser i utredningen

I enlighet med utredningens uppdrag föreslås i betänkandet att det ska införas krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för förvärv av svenskt medborgarskap. Kunskaperna föreslås kunna visas på olika sätt. Ett sätt föreslås vara genom godkänt resultat på ett särskilt framtaget prov i svenska och samhällskunskap (medborgarskapsprovet), men det ska också vara möjligt att visa kunskaper på andra sätt. Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2025 och regleras i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap och en ny förordning: förordningen om medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap. Syftet med kravet är att stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle.

Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningens förslag till yttrande

Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår att Linköpings kommun ställer sig positiv till innehållet i remissen. Linköpings kommun ser positivt på att det ställs höga krav då tanken är att åtgärderna skall stimulera till ökat intresse för studier. Linköpings kommun lämnar följande kompletterande synpunkter till Justitiedepartementet:

- Kravet på språkliga kunskaper motsvarande godkänt betyg från kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) i kurs D, godkänt betyg i svenska eller svenska som andra språk från grundskolans åk 9 kan vara svårt att klara för personer med kort utbildningsbakgrund. Linköpings kommun ser dock positivt på att det ställs höga krav och ser gärna att fler elever läser sfi.
- Den myndighet som kommer att ansvara för att ta fram Medborgarskapsboken bör också ha ansvaret för den litteratur ("Om Sverige") som används inom samhällsorienteringen. Detta för att säkerställa att dessa bygger på varandra.
- Samhällskunskapsdelen inom medborgarskapsprovet är omfattande och ställer höga kunskapskrav.
- Det är viktigt att belysa statens ansvar i etableringsprocessen. Uppdraget att verka för individernas praktiska erfarenheter under etableringstiden ligger hos Arbetsförmedlingen.
- Som arbetsgivare ser Linköpings kommun att kunskaper i svenska är en av de avgörande faktorerna för introduktion på arbetsmarknaden. Detta är särskilt viktigt i de yrkesområden där utbildningströskeln är lägre och där det finns fler introduktionsjobb, såsom inom vård- och omsorgssektorn.
- Varje individ som har för avsikt att stanna i Sverige och bli svensk medborgare bör få en upprättad plan för hur det går till. Processen att inhämta kunskaper i svenska och samhällskunskap bör starta tidigt.
- Erfarenheter har visat att nuvarande utbildningsvägar via sfi inte är tillräckligt för alla, utan behöver kompletteras med bl.a. praktik på arbetsplatser för att träna språket och få ta del av det svenska samhället och kulturen.
- Även arbetsplatserna behöver ge stöd. Inom flera verksamheter inom vård och omsorg finns så kallade språkbud som har ett tydligt uppdrag att inte bara hjälpa till språkligt utan också lotsa i kulturella och etiska frågor.

Ekonomiska konsekvenser

Utöver statens kostnader för införandet av medborgarskapsprovet uppkommer även kostnader för kommuner. För kommunerna handlar det framför allt om antalet deltagare i kommunal vuxenutbildning i sfi kan komma att öka, såväl på grund av att vissa behöver lära sig svenska för kunna klara provet, som att vissa vill klara kurs D för att slippa göra medborgarskapsprovet. Det kan också vara så att intresset för kommunal vuxenutbildning i någon av de kurser som

kan användas som bevis på kunskaper i samhällskunskap kan komma att öka något. Kostnaderna föreslås finansieras genom anslag.

Linköpings kommun delar denna bedömning.

Jämställdhet

Det föreslagna kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap riskerar att få olika konsekvenser för kvinnor och män. För att kvinnor ska ges samma förutsättningar som män att uppnå kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap och kunna förvärva svenskt medborgarskap bedöms det behöva vidtas nödvändiga åtgärder för att stötta kvinnor.

Linköpings kommun delar denna bedömning.

Samråd

Samråd har skett med HR-staben på Kommunledningsförvaltningen som ställer sig bakom förslaget som helhet, men med kompletterande synpunkter som framgår av remissvaret.

Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

MBL-information eller förhandling är inte påkallad.

Kommunledningsförvaltningen

Utbildnings- och
arbetsmarknadsförvaltningen

Paul Håkansson

Anders Jolby

Beslutet skickas till:
Kommunstyrelsen
Justitiedepartementet